

Code No. 5561

Roll No.

SET : A

**D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)**

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

5561/(Set : A)

www.cclchapter.com

P. T. O.

5561/(Set : A)

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

सामान्य निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।
- (घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या $-2 \times 3 = 6$
- (क) 1956 तमे वर्षे गठितेन संस्कृतायोगेन संस्कृतभाषायाः संवर्धनाय याः अपि संस्तुतयः प्रदत्ताः तासां संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत।
- (ख) काव्यस्य स्वरूपवर्णनं कुर्वन् अस्य शिक्षणस्य महत्त्वम् उद्देश्यञ्च स्पष्टयत।
- (ग) अनुवादशिक्षणेन कोऽभिप्रायः। अस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

5561/(Set : A)

(2)

www.cclchapter.com

2. व्याकरणशिक्षणस्य सोपानानां व्याख्या कार्या। 3

अथवा

छन्दसः परिभाषां लिखन् अस्य भेदानां सोदाहरणं वर्णनं कुरुत।

3. शलाकापरीक्षायाः उद्देश्यानां, गुणानां, दोषाणाञ्च व्याख्या कार्या। 3

अथवा

शिक्षकमूल्यांकनस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

4. व्याख्याकौशलेन कोऽभिप्रायः ? अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत। 3

अथवा

श्यामपट्टकौशलस्य अभिप्रायं लिखित्वा अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत।

5. संस्कृतव्याकरणस्य महत्त्वं प्रतिपादयन् अस्य विशेषताः लिखत। 5

अथवा

समासस्य परिभाषां लिखन् अस्य भेदानां वर्णनं सोदाहरणं कुरुत।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि -

15 × 1 = 15

(क) 1956 तमे वर्षे गठितस्य संस्कृतायोगस्य प्रथमोऽध्यक्षः आसीत् -

(i) डॉ० सुमतिकुमार चटर्जी

(ii) डॉ० सुनीतिकुमार चटर्जी

(iii) डॉ० अरुणकुमार बनर्जी

(iv) डॉ० विश्वबन्धु शास्त्री

(ख) 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' काव्यस्य लक्षणमिदं केन प्रदत्तम् ?

(i) मम्मटेन

(ii) दण्डिना

(iii) विश्वनाथेन

(iv) आनन्दवर्धनेन

(ग) 'गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति' पंक्तिरियं कस्मात् सम्बद्धास्ति ?

(i) गद्यात्

(ii) पद्यात्

(iii) चम्पूकाव्यात्

(iv) कस्मादपि न

(घ) काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम्।

व्यसनेन तु मूर्खाणाम्, निद्रया कलहेन वा।।

श्लोकं पठित्वा लिखत – ‘धीमतां कालः कथं गच्छति’ ?

(i) निद्रया (ii) कलहेन

(iii) काव्यशास्त्रविनोदेन (iv) व्यसनेन

(ङ) संस्कृतभाषायाम् उपसर्गाः सन्ति: –

(i) 24 (ii) 11

(iii) 22 (iv) 21

(च) ‘भूतबलिः’ इत्यस्मिन् समस्तपदे कः समासः ?

(i) बहुव्रीहिः (ii) तत्पुरुषः

(iii) अव्ययीभावः (iv) द्वन्द्वः

(छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु सम्मिलितोऽस्ति –

(i) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता

(ii) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता

(iii) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता

(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ज) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां सम्मिलितोऽस्ति –

- (i) उद्देश्यम् (ii) बोधक्षमता
(iii) ज्ञानम् (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(झ) शास्त्रार्थविधिः सम्बद्धोऽस्ति –

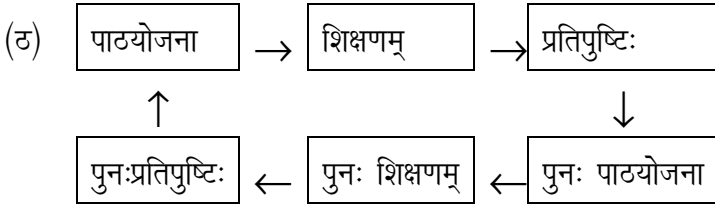
- (i) प्राचीनमूल्यांकनविधेः
(ii) वर्तमानमूल्यांकनविधेः
(iii) प्रश्नपत्रनिर्माणविधेः
(iv) कस्मादपि न

(ञ) मूल्यांकननिर्देशाः आवश्यकाः सन्ति –

- (i) प्रश्नपत्रनिर्मातृभ्यः (ii) विद्यार्थिभ्यः
(iii) परीक्षकेभ्यः (iv) केभ्योऽपि न

(ट) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धाः नैव सन्ति –

- (i) वस्तुप्रश्नाः
(ii) मौखिकप्रश्नाः
(iii) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः
(iv) निबन्धात्मकप्रश्नाः

उपर्युक्तं चक्रं केन सम्बद्धमस्ति ?

- (i) प्रश्नपत्रनिर्माणेन
- (ii) सूक्ष्मशिक्षणचक्रेण
- (iii) पाठयोजनया
- (iv) केनापि न

(ड) पाठयोजनायाः सोपानमस्ति –

- (i) उद्देश्यम्
- (ii) पूर्वज्ञानम्
- (iii) प्रस्तुतीकरणम्
- (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ढ) कारकस्य केन सह अन्वयो भवति ?

- (i) धातुना सह
- (ii) प्रातिपदिकेन सह
- (iii) उपसर्गेण सह
- (iv) क्रियया सह

(ण) पाठयोजनायाः प्रकाराः कति ?

(i) द्वौ

(ii) त्रयः

(iii) चत्वारः

(iv) पञ्चः

Code No. 5561

Roll No.

SET : B

**D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)**

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

5561/(Set : B)

www.cclchapter.com

P. T. O.

5561/(Set : B)

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

सामान्य निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।
- (घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि द्वयोः प्रश्नयोः व्याख्या कार्या $-2 \times 3 = 6$
- (क) वर्तमानसमये माध्यमिककक्षासु संस्कृतभाषायाः, अस्याः साहित्यशिक्षणस्य च अनिवार्यतोपरि संक्षिप्तरूपेण एकं लेखं लिखत।
- (ख) संस्कृतगद्यशिक्षणस्य सोपानानां वर्णनं कुरुत।
- (ग) पाठयोजनायाः सोपानानां वर्णनं कुरुत।

2. व्याकरणशिक्षणस्य विधीनां वर्णनं कुर्वन् एतेषां विधीनां दोषाम् अपि लिखत । 3

अथवा

बह्व्रीहिः समासस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या ।

3. शैक्षिकमूल्यांकनस्य ये ये प्रचलिताः विधयः सन्ति तेषाम् संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत । 3

अथवा

संस्कृतशिक्षणे मूल्यांकनस्य प्रमुखसाधनानां वर्णनं कुरुत ।

4. पाठयोजनायाः यानि प्रचलितानि सोपानानि, तेषां व्याख्या कार्या । 3

अथवा

सोदाहरणदृष्टान्तकौशलस्य प्रमुखघटकानां वर्णनं कुरुत ।

5. वर्तमानकाले व्याकरणशिक्षणस्य का व्यवस्था अस्ति ? अस्मिन् सन्दर्भे अस्य सोपानानां व्याख्या कार्या । 5

अथवा

कारकेन कोऽभिप्रायः ? अस्य भेदान् सोदाहरणं लिखत ।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - 15 × 1 = 15

(क) अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा उचितम् उत्तरं लिखत यत् - 'निद्रया
केषां कालो गच्छति' ?

काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम् ।

व्यसनेन तु मूर्खाणां, निद्रया कलहेन वा ॥

(i) धीमताम्

(ii) मूर्खाणाम्

(iii) कवीनाम्

(iv) केषामपि न

(ख) विश्वनाथस्य काव्यलक्षणम् अस्ति -

(i) तददोषौ शब्दार्थौ सगुणावनलंकृती पुनः क्वापि

(ii) काव्यस्यात्मा ध्वनिः

(iii) वाक्यं रसात्मकं काव्यम्

(iv) एषु किमपि न

- (ग) डॉ० सुनीतिकुमार चटर्जी प्रथमोऽध्यक्षः आसीत् -
- (i) प्रथमशिक्षायोगस्य (ii) प्रथमवित्तायोगस्य
- (iii) प्रथमसंस्कृतायोगस्य (iv) कस्यापि न
- (घ) 'गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति' पंक्तिरियं केन सम्बद्धास्ति ?
- (i) पद्येन (ii) चम्पूकाव्येन
- (iii) गद्येन (iv) केनापि न
- (ङ) 'पाणिपादम्' इत्यस्मिन् समस्तपदे कः समासोऽस्ति ?
- (i) द्वन्द्वसमासः (ii) बहुव्रीहिसमासः
- (iii) अव्ययीभावः (iv) तत्पुरुषः
- (च) संस्कृतभाषायाम् कति उपसर्गाः सन्ति ?
- (i) 21 (ii) 22
- (iii) 23 (iv) 24
- (छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां सम्मिलितोऽस्ति -
- (i) बोधक्षमता (ii) ज्ञानम्
- (iii) उद्देश्यम् (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ज) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु सम्मिलितो **नास्ति** –

- (i) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता
- (ii) प्रश्नपत्रस्य काठिन्यम्
- (iii) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता
- (iv) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता

(झ) मूल्यांकननिर्देशाः आवश्यकाः सन्ति –

- (i) परीक्षकेभ्यः
- (ii) विद्यार्थिभ्यः
- (iii) प्रश्नपत्रनिर्मातृभ्यः
- (iv) केभ्योऽपि न

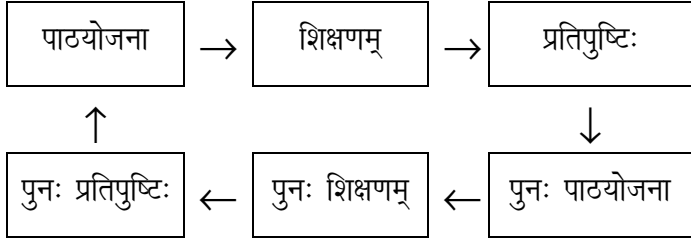
(ञ) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धा **नैव** सन्ति –

- (i) मौखिकप्रश्नाः
- (ii) निबन्धात्मकप्रश्नाः
- (iii) वस्तुनिष्ठप्रश्नाः
- (iv) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः

(ट) शास्त्रार्थविधिः सम्बद्धोऽस्ति -

- (i) वर्तमानमूल्यांकनविधेः
- (ii) प्रश्नपत्रनिर्माणविधेः
- (iii) प्राचीनमूल्यांकनविधेः
- (iv) कस्मादपि न

(ठ) अधोलिखितं चक्रं केन सम्बद्धमस्ति ?

- (i) सूक्ष्मशिक्षणेन
- (ii) प्रश्नपत्रनिर्माणेन
- (iii) पाठयोजनाया
- (iv) केनापि न

(ड) पाठयोजनायाः सोपानमस्ति -

- (i) उद्देश्यम्
- (ii) पूर्वज्ञानम्
- (iii) प्रस्तुतीकरणम्
- (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ढ) ढाठडुडनलडलडुडः कतल वलधलः अस्तल ?

(i) डडुड (ii) कतुवलरः

(iii) तुरडुडः (iv) दुडुडुड

(ण) 'कुरलडलनुवडलतुवल' रलकुतसुथलनं डूरडत -

(i) धलतुः (ii) डरसुडुडडडडुड

(iii) सडलसः (iv) कलरकतुवडुड

Code No. 5561

Roll No.

SET : C

**D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)**

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

5561/(Set : C)

www.cclchapter.com

P. T. O.

5561/(Set : C)

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

सामान्य निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।
- (घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या $-2 \times 3 = 6$
- (क) अनुवादशिक्षस्याभिप्रायं महत्त्वञ्च प्रतिपादयत।
- (ख) प्रथमसंस्कृतायोगेन संस्कृतभाषायाः संवर्धनाय याः अपि संस्तुतयः प्रदत्ताः तासाम् व्याख्या संक्षिप्तरूपेण कार्या।
- (ग) काव्यस्य स्वरूपवर्णनं कृत्वा, अस्य शिक्षणस्य महत्त्वं उद्देश्यञ्च लिखत।

2. अलंकारस्य परिभाषां लिखन् उपमालंकारस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या। 3

अथवा

व्याकरणशिक्षणस्य सोपानानां व्याख्या कार्या।

3. शिक्षकमूल्यांकनस्य महत्त्वं वर्णयत। 3

अथवा

शलाकापरीक्षायाः उद्देश्यानां, गुणानां, दोषाणाञ्च व्याख्या कार्या।

4. श्यामपट्टकौशलस्य परिभाषां लिखित्वा अस्य घटकानां व्याख्या कार्या। 3

अथवा

व्याख्याकौशलस्याभिप्रायं लिखन् अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत।

5. संस्कृतव्याकरणमधिकृत्य एकां सारगर्भितां टिप्पणीं लिखत। अस्य विशेषतानामपि वर्णनं कुरुत। 5

अथवा

समासस्य परिभाषां लिखित्वा, अव्ययीभावसमासस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।

भाग - ख

6. (क) वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - $15 \times 1 = 15$

‘तददोषौ शब्दार्थौ सगुणावनलंकृती पुनः क्वापि’, इति काव्यस्य लक्षणम् अस्ति -

(i) पाणिनेः

(ii) मम्मटस्य

(iii) विश्वनाथस्य

(iv) दण्डिनः

(ख) प्रथमसंस्कृतायोगस्याध्यक्षः आसीत् -

(i) डॉ० राधाकृष्णः

(ii) डॉ० सुनीतिकुमारः

(iii) श्रीमतीविजयलक्ष्मी

(iv) एतेषु कोऽपि न

(ग) अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा उचितम् उत्तरं लिखत यत् -

‘निद्रया केषां समयो गच्छति’ ?

काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम्।

व्यसनेन तु मूर्खाणां, निद्रया कलहेन वा।।

- (i) धीमताम् (ii) मूर्खाणाम्
(iii) कवीनाम् (iv) केषामपि न

(घ) ‘गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति’ पंक्तिरियं कस्मात् सम्बद्धास्ति ?

- (i) पद्यात् (ii) चम्पूकाव्यात्
(iii) गद्यात् (iv) कस्मादपि न

(ङ) ‘यूपदारुः’ इत्यस्मिन् कः समासोऽस्ति ?

- (i) बहुव्रीहिः (ii) तत्पुरुषः
(iii) द्वन्द्वः (iv) अव्ययीभावः

(च) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु अस्ति -

- (i) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता
(ii) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता
(iii) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता
(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां अस्ति –

- (i) उद्देश्यम् (ii) बोधक्षमता
(iii) ज्ञानम् (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ज) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धाः सन्ति –

- (i) वस्तुनिष्ठः प्रश्नाः
(ii) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः
(iii) निबन्धात्मकप्रश्नाः
(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(झ) मूल्यांकननिर्देशाः आवश्यकाः सन्ति –

- (i) परीक्षकेभ्यः
(ii) प्रश्नपत्रनिर्मातृभ्यः
(iii) विद्यार्थिभ्यः
(iv) केभ्योऽपि न

(ज) शलाकापरीक्षा सम्बद्धास्ति -

(i) प्रश्ननिर्माणविधेः

(ii) वर्तमानमूल्यांकनविधेः

(iii) प्राचीनमूल्यांकनविधेः

(iv) कस्मादपि न

(ट) सूक्ष्मशिक्षणचक्रे सम्मिलितो नास्ति -

(i) पाठयोजना

(ii) शिक्षणम्

(iii) प्रतिपुष्टिः

(iv) उपदेशः

(ठ) पाठयोजनायाः सोपानमस्ति -

(i) उद्देश्यम्

(ii) पूर्वज्ञानम्

(iii) प्रस्तुतीकरणम्

(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ड) क्रियया सह कस्य सम्बद्धोऽस्ति ?

(i) समासस्य

(ii) कारकस्य

(iii) संधे

(iv) कस्यापि न

(ढ) पाठयोजनायाः कति प्रकाराः सन्ति ?

(i) चत्वारः (ii) पञ्च

(iii) त्रयः (iv) द्वौ

(ण) संस्कृतभाषायाम् 'सुप्' प्रत्ययाः सन्ति –

(i) 18 (ii) 9

(iii) 21 (iv) 24

Code No. 5561

Roll No.

SET : D

**D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)**

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

5561/(Set : D)

www.cclchapter.com

P. T. O.

5561/(Set : D)

- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

सामान्य निर्देशाः -

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।
- (घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या $-2 \times 3 = 6$
- (क) पाठयोजनायाः सोपानानां व्याख्या कार्या।
- (ख) वर्तमानसमये माध्यमिककक्षासु संस्कृतभाषायाः, अस्याः साहित्यशिक्षणस्य च अनिवार्यतोपरि एकां टिप्पणीं लिखत।
- (ग) संस्कृतगद्यस्य महत्त्वं लिखन् अस्य शिक्षणस्य सोपानानां संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत।

5561/(Set : D)

(2)

www.cclchapter.com

2. अव्ययीभावसमासस्य परिभाषां लिखित्वा अस्य उदाहरणानि लिखत । 3

अथवा

व्याकरणशिक्षणस्य सोपानानां व्याख्या कार्या ।

3. शिक्षकमूल्यांकनस्य महत्त्वं प्रतिपादयत । 3

अथवा

शलाकापरीक्षायाः उद्देश्यानां, गुणानां, दोषाणाञ्च व्याख्या कार्या ।

4. श्यामपट्टकौशलस्याभिप्रायं घटकानाञ्च व्याख्या कार्या । 3

अथवा

व्याख्याकौशलेन कोऽभिप्रायः ? अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत ।

5. समासस्य परिभाषां लिखित्वा द्वन्द्वसमासस्य व्याख्या कार्या । 5

अथवा

संस्कृतव्याकरणस्य महत्त्वं लिखित्वा अस्य विशेषताः लिखत ।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि -

15 × 1 = 15

(क) विश्वनाथस्य काव्यलक्षणमस्ति -

(i) तददोषौ शब्दार्थौ सगुणौ ।

(ii) वाक्यं रसात्मकं काव्यम् ।

(iii) काव्यस्यात्मा ध्वनिः ।

(iv) किमपि न ।

(ख) 'गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति' पंक्तिरियं सम्बद्धास्ति -

(i) नाटकात्

(ii) एकांकीतः

(iii) पद्यात्

(iv) गद्यात्

(ग) प्रथमसंस्कृतायोगस्य अध्यक्षः आसीत् -

(i) डॉ० विश्वबन्धु शास्त्री

(ii) डॉ० राधाकृष्णः

(iii) डॉ० सुनीतिकुमारः

(iv) कोऽपि न

(घ) दण्डान्वयः विधिः सम्बद्धोऽस्ति -

(i) गद्यशिक्षणात्

(ii) अनुवादशिक्षणात्

(iii) पद्यशिक्षणात्

(iv) कस्मादपि न

(ङ) 'तिङ्' प्रत्ययाः सन्ति -

(i) 15

(ii) 9

(iii) 18

(iv) 21

(च) 'अध्यात्मम्' इत्यस्मिन् समस्तपदे समासोऽस्ति -

(i) तत्पुरुषः

(ii) बहुव्रीहिः

(iii) अव्ययीभावः

(iv) द्वन्द्वः

(छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु सम्मिलितो **नास्ति** -

(i) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता

(ii) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता

(iii) प्रश्नपत्रस्य काठिन्यम्

(iv) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता

(ज) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां सम्मिलितोऽस्ति –

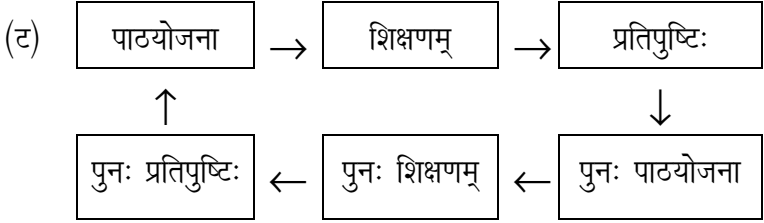
- (i) ज्ञानम् (ii) उद्देश्यम्
(iii) बोधक्षमता (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(झ) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धाः नैव सन्ति –

- (i) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः
(ii) वस्तुनिष्ठप्रश्नाः
(iii) निबन्धात्मकप्रश्नाः
(iv) मौखिकप्रश्नाः

(ञ) मूल्यांकननिर्देशाः केन निर्दिश्यन्ते ?

- (i) परीक्षकेन
(ii) कक्षाध्यापकेन
(iii) प्रश्नपत्रनिर्मात्रा
(iv) केनापि न

चक्रमिदं केन सम्बद्धमस्ति ?

- (i) प्रश्नपत्रनिर्माणेन
(ii) सूक्ष्मशिक्षणेन
(iii) पाठयोजनया
(iv) केनापि न
- (ठ) शास्त्रार्थविधिः सम्बद्धोऽस्ति –
(i) प्राचीनमूल्यांकनविधेः
(ii) वर्तमानमूल्यांकनविधेः
(iii) प्रश्नपत्रनिर्माणविधेः
(iv) कस्मादपि न
- (ड) 'क्रियान्वयित्वं ' रिक्तस्थानं पूरणत –
(i) धातुः (ii) समासः
(iii) कारकत्वम् (iv) कोऽपि न

(ढ) ढाठडुडनलडलः कतल वलधलः अस्तल ?

(i) कतुवलरः (ii) दुवल

(iii) डडुड (iv) तुरडः

(ण) ढाठडुडनलडलः सुडडलनडस्तल -

(i) उदुदुडशुडडुड (ii) डुरसुतुतुडकुरणडुड

(iii) डुरुवडुडनलनं (iv) उडरुडुडकुतलः सरुवे
